

See dokument on EVS-i poolloodud eelvaade

JÄÄTMETE ISELOOMUSTUS
Jäätmematerjalidest proovide võtmine
Proovivõtukava koostamise ja rakendamise raamistik

Characterization of waste
Sampling of waste materials
Framework for the preparation and application
of a Sampling Plan

EESTI STANDARDI EESSÖNA

Käesolev Eesti standard:

- on Euroopa standardi EN 14899:2005 "Characterization of waste – Sampling of waste materials – Framework for the preparation and application of a Sampling Plan" ingliskeelse teksti identne tõlge eesti keelde ning tõlgendamise erimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest,
- omab sama staatust, mis jõustumisteate meetodil vastuvõetud originaalversioon,
- on kinnitatud Eesti Standardikeskuse 28.05.2009 käskkirjaga nr 96,
- jõustub sellekohase teate avaldamisel EVS Teataja 2009. aasta juunikuu numbris.

Standardi tõlkis Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakond, eestikeelse kavandi ekspertiisi teostas Säästva Eesti Instituut Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus.

Standardi tõlke koostamisetpaneku esitas Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakond, standardi tõlkimist korraldas Eesti Standardikeskus ning rahastas Keskkonnaministeerium.

Euroopa standardimisorganisatsioonide poolt rahvuslikele liikmetele Euroopa standardi teksti kättesaadavaks tegemise kuupäev on 07.12.2005.

Date of Availability of the European Standard EN 14899:2005 is 07.12.2005.

Käesolev standard on eestikeelne [et] versioon Euroopa standardist EN 14899:2005. Teksti tõlke avaldas Eesti Standardikeskus ja see omab sama staatust ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the European Standard EN 14899:2005. It was translated by Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.

ICS 13.030.01 Jäätmed üldiselt

Võtmesõnad: jäätmeproov, jäätmete iseloomustus, proovivõtukava

Hinnagrupp M

Standardite reprodutseerimis- ja levitamiseõigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonilisse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel on keelatud ilma Eesti Standardikeskuse poolt antud kirjaliku loata.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, palun võtke ühendust Eesti Standardikeskusega:

Aru 10 Tallinn 10317 Eesti; www.evs.ee; Telefon: 605 5050; E-post: info@evs.ee

ICS 13.030.01

English version

**Characterization of waste - Sampling of waste materials -
Framework for the preparation and application
of a Sampling Plan**

Caractérisation des déchets - Prélèvement des déchets -
Procédure-cadre pour l'élaboration et la mise en oeuvre d'un
plan d'échantillonnage

Charakterisierung von Abfällen - Probenahme von Abfällen -
Rahmen für die Erstellung und Anwendung eines
Probenahmeplans

This European Standard was approved by CEN on 28 October 2005.

CEN members are bound to comply with the CEN/CENELEC Internal Regulations which stipulate the conditions for giving this European Standard the status of a national standard without any alteration. Up-to-date lists and bibliographical references concerning such national standards may be obtained on application to the CEN Management Centre or to any CEN member.

This European Standard exists in three official versions (English, French, German). A version in any other language made by translation under the responsibility of a CEN member into its own language and notified to the CEN Management Centre has the same status as the official versions.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland and United Kingdom.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

Management Centre: rue de Stassart, 36 B-1050 Brussels

SISUKORD

EESSÕNA.....	3
SISSEJUHATUS.....	4
1 KÄSITLUSALA.....	7
2 NORMIVIITED.....	7
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED	7
4 PROOVIVÕTUKAVA KOOSTAMINE	10
4.1 Põhimõte.....	10
4.2 Proovivõtukava põhielemendid.....	13
4.2.1 Asjaosalised.....	13
4.2.2 Uuringuprogrammi eesmärgid	13
4.2.3 Uuringutase.....	13
4.2.4 Analüüsitava koostisosade määramine	14
4.2.5 Taustateave materjali kohta.....	14
4.2.6 Tervis ja ohutus.....	15
4.2.7 Proovivõtu meetodi valik.....	15
4.2.8 Proovivõtutehnika määramine.....	17
5 PROOVIVÕTT	18
5.1 Proovi võtmine	18
5.2 Üleandmine.....	18
6 ARUANDLUS.....	18
6.1 Proovivõtukava koostamine.....	18
6.2 Proovivõtudokument	19
Lisa A (teatmelisa) Proovivõtukavas sisalduva teabe näidis.....	20
Lisa B (teatmelisa) Proovivõtudokumentis sisalduva teabe näidis.....	21
Kasutatud kirjandus	24

EESSÕNA

Käesoleva Euroopa standardi (EN 14899:2005) on ette valmistanud CEN tehniline komitee CEN/TC 292 "Jäätmete iseloomustus", mille sekretariaati haldab NEN.

Käesolevale Euroopa standardile tuleb anda rahvusliku standardi staatus kas identse tõlke avaldamisega või jõustumisteatega hiljemalt 2006. aasta juuniks ja sellega vastuolus olevad rahvuslikud standardid peavad olema kehtetuks tunnistatud hiljemalt 2006. aasta juuniks.

Standard on ette valmistatud Euroopa Komisjoni ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni poolt Euroopa Standardimiskomiteele (CEN) antud mandaadi M/326 alusel.

CEN/CENELECI sisereeglite järgi peavad Euroopa standardi kasutusele võtma järgmiste riikide rahvuslikud standardimisorganisatsioonid: Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

SISSEJUHATUS

Jäätmed on materjalid, mille nende valdaja ära viskab või tahab või peab ära viskama ja mis võidakse saata lõplikule kõrvaldamisele, kordus- või taaskasutusse. Sellised materjalid on tavaliselt heterogeensed ja sellepärast tuleb uuringuprogrammi raames teha kindlaks materjalikogus, mille jaoks on vaja määratleda huvipakkuvad omadused. Jäätmeuuring võimaldab langetada teadlikke otsuseid selle kohta, milline on sobiv viis nende töötlemiseks (või mitte), taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks. Usaldusväärsete uuringute tegemiseks võib olla vaja jäätmeid iseloomustavat proovi või iseloomustavaid proove.

Üldise uuringuprogrammi võimalik rakendusala võib olla keeruline. Joonisel 1 toodud protsessi voodiagrammil on näha uuringuprogrammi seitse olulisimat etappi. Standardis kirjeldatud põhimõtted moodustavad raamistiku, mida saab kasutada proovivõtukava koostamiseks, mis on seitsmest olulisimast etapist esimene. Standardit tuleb lugeda koos TC 292 koostatud teiste standarditega, milles on üksikasjalikud juhised selle kohta, kuidas läbida ülejäänud olulised etapid. Kogu teave esitatakse kooskõlas nendes Euroopa standardites sätestatud nõuetega. Lisateavet proovivõtukava koostamise ja üldise uuringuprogrammi eesmärkide vahelise suhte kohta leiab dokumendist prCEN/TR 15310-5.

Kõigepealt lepivad kõik asjaosalised kokku programmi eesmärkides ja piirides, kuigi mõnel juhul võivad riiklikes õigusaktides sätestatud eeltingimused need eesmärgid juba paika panna. Eesmärgid omakorda aitavad lisaks uuringu/hindamise soovituslikule usaldusväärsele ja uuringute sagedusele määratleda vajalikku uuringutaset (nt põhiiseloostus, vastavus- või kontrollanalüüs). Proovivõtu kavandamisel keskendutakse sellistele teguritele nagu materjali tüüp, millest proove võetakse, materjali kättesaadavus ja määratavad parameetrid. Need tegevused koos määratlevad uuringuprogrammi rakendusala.

Uuringuprogrammi eesmärkide saavutamiseks tuleb valida või välja töötada proovivõtumeetodid, mis tagavad uuringu eesmärgi jaoks sobivate proovide kättesaadavuse. Üldises uuringuprogrammis on sageli ka korduv arutelu asjaosaliste vahel.

Proovivõtukava määratleb uuringuprogrammi täpsemad eesmärgid ja selle, kuidas neid praktikas saavutada, võttes arvesse olukorda ja uuritavat materjali. Lisaks käsitletakse standardis reaalselt proovivõtmist vastavalt proovivõtukavale ja proovivõtuaruande koostamist. Uuringuprogrammi kõikide eesmärkide saavutamiseks võib olla vaja mitut proovivõtukava. Proovivõtukavas peaks olema üksikasjalik teave konkreetse proovivõtu kohta.

Esimese etapi "Proovivõtukava koostamine ja rakendamine" läbimiseks vajalikud sammud on näha joonisel 2. See tegevusskeem annab proovivõtukava koostajale põhiraamistiku, et oleks täidetud uuringuprogrammi kõik nõuded. Standardit saab kasutada:

- tavaolukorras kasutatavate standardsete proovivõtukavade koostamiseks (täpselt määratletud proovivõtu-stsenariumide jaoks mõeldud tuletatud või tütarstandardite laiendus);
- Euroopa ja riiklike õigusaktide konkreetsete proovivõtnõuete kaasamiseks;
- eriotstarbelise proovivõtukava koostamiseks.

Olulist teavet standardi rakendamise kohta leiab järgmisest viiest tehnilisest aruandest, mis on avaldamisel:

CEN/TR 15310-1: Characterization of waste – Sampling of waste materials – Part 1: Guidance on selection and application of criteria for sampling under various conditions (Jäätmete iseloostus – Jäätmematerjalidest proovide võtmine – Osa 1: Juhis proovivõtmise kriteeriumide valikuks ja rakendamiseks erinevates tingimustes)

CEN/TR 15310-2: Characterization of waste – Sampling of waste materials – Part 2: Guidance on sampling techniques (Jäätmete iseloostus – Jäätmematerjalidest proovide võtmine – Osa 2: Juhis proovivõtutehnika kohta)

CEN/TR 15310-3: Characterization of waste – Sampling of waste materials – Part 3: Guidance on procedures for sub-sampling in the field (Jäätmete iseloostus – Jäätmematerjalidest proovide võtmine – Osa 3: Juhis kohapealse allproovivõtukorra kohta)

CEN/TR 15310-4: Characterization of waste – Sampling of waste materials – Part 4: Guidance on procedures for sample packaging, storage, preservation, transport and delivery (Jäätmete iseloomustus – Jäätmematerjalidest proovide võtmine – Osa 4: Juhis proovide pakendamise, hoidmise, säilitamise, transportimise ja üleandmise kohta)

CEN/TR 15310-5: Characterization of waste – Sampling of waste materials – Part 5: Guidance on the process of defining the sampling plan (Jäätmete iseloomustus – Jäätmematerjalidest proovide võtmine – Osa 5: Juhis proovivõtukava koostamise kohta).

Tehnilistes aruannetes on tegevuste valikud (nagu näha joonisel 2), mida saab teha vastavalt iga uuringu-programmi proovivõtunõuetele.

Kuigi standardis on enamikul juhtudel juttu ühe proovi või allproovi võtmisest või ühe laboriproovi ettevalmistamisest, tuleb märkida, et paljudel juhtudel on tegu enama kui ühe prooviga. Lihtsuse mõttes kasutatakse standardis ainsust, aga võib olla kasutatud ka mitmust.

1 KÄSITLUSALA

Käesolevas Euroopas standardis on määratletud proovivõtukava koostamise ja rakendamise etapid. Proovivõtukavas kirjeldatakse uuringuprogrammi eesmärgi saavutamiseks vajaliku laboriproovi võtmise meetodit. Standardis kirjeldatud põhimõtted moodustavad raamistiku, mida projektijuht saab kasutada:

- tavaolukorras kasutatavate standardsete proovivõtukavade koostamiseks (täpselt määratletud proovivõtustsenaariumide jaoks mõeldud tuletatud või tütarstandardite laiendus);
- Euroopa ja riiklike õigusaktide konkreetsete proovivõtunõuete kaasamiseks;
- eriotstarbelise proovivõtukava koostamiseks.

Standard on koostatud jätmete iseloomustamiseks.

Uuringuprogrammi kõikide nõuete täitmiseks võib olla vaja mitut proovivõtukava. Lõpuks annab proovivõtukava proovide võtjale üksikasjalikud proovivõtujuhised.

MÄRKUS Kuigi standardis on enamikul juhtudel juttu ühe proovi või allproovi võtmisest või ühe laboriproovi ettevalmistamisest, on paljudel juhtudel vaja enam kui ühte proovi. Lihtsuse mõttes on standardis kasutatud ainsust, aga võimalik ja isegi tõenäoline on ka mitmuse kasutamine.

2 NORMIVIITED

Järgmised dokumendid on vältimatult vajalikud käesoleva standardi rakendamiseks. Dateeritud viidete korral kehtib üksnes viidatud väljaanne. Dateerimata viidete korral kehtib viidatud dokumendi uusim väljaanne koos võimalike muudatustega.

EN 13965-1:2004 Characterization of waste – Terminology – Part 1: Material related terms and definitions

EN 13965-2:2004 Characterization of waste – Terminology – Part 2: Management related terms and definitions